

Eurostat. *EU Trade Statistics Database*. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/international-trade-in-goods>

Evenett S. *Global Trade Alert Report*. <https://www.globaltradealert.org/reports>

Helpman E. (2018). *Globalization and Inequality*. Harvard University Press, Cambridge.

IMF. (2023). *Regional Economic Outlook: Europe 2023*. <https://www.imf.org/-/media/files/publications/reo/eur/2023/november/english/text.pdf>

IMF. (2023). *External Sector Report 2023*. <https://www.imf.org/en/Publications/ESR>

Kiel Institute for the World Economy. *Ukraine Support Tracker*. <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/>

Ministerstvo ekonomiky, dovyklyk ta silskoho hospodarstva Ukrainy. (2030). *Natsionalna eksportna stratehiia Ukrainy do 2030 roku* [National export strategy of Ukraine until 2030]. <https://me.gov.ua/News/Detail/2eb5c34f-2957-4220-b1ab-01d27eff1a2f?lang=uk-UA&title=NatsionalnaEksportnaStrategiia>

Ministerstvo infrastruktury Ukrainy. *Lohistychni korydory* [Logistics corridors]. <https://mtu.gov.ua/content/logistichni-marshruti.html>

Natsionalnyi bank Ukrainy. *Platizhnyi balans* [Balance of payments]. <https://bank.gov.ua/en/statistic/sector-external>

OECD. *Global Supply Chains: Efficiency and Risks*. <https://www.oecd.org/trade/topics/global-supply-chains/>

OECD. *The Impact of the War in Ukraine on Global Trade*. <https://www.oecd.org/trade/topics/war-in-ukraine/>

Peterson Institute for International Economics. *Sanctions and Trade*. <https://www.piie.com/research/trade-investment/sanctions>

UNCTAD. (2023). *Review of Maritime Transport 2023*. <https://unctad.org/publication/review-maritime-transport-2023>

UNCTAD. (2024). *Global Trade Update 2024*. <https://unctad.org/publication/global-trade-update-december-2024>

UNIDO. (2022). *Industrial Development Report 2022*. <https://www.unido.org/sites/default/files/unido-publications/2023-03/IDR-2022-en.pdf>

The World Bank. (2023). *The Logistics Performance Index 2023*. https://www.wto.org/library/events/event_resources/serv_1107202314/218_758.pdf

World Bank Group. *Trade Facilitation and Economic Development*. <https://www.worldbank.org/en/topic/trade>

World Bank Group. *Global Value Chain Development Report*. <https://www.worldbank.org/en/topic/global-value-chains>

WTO. *Trade Facilitation Agreement Database*. https://www.wto.org/english/tratop_e/tradfa_e/tradfa_e.htm

WTO. *Global Trade Outlook and Statistics*. https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/trade_outlook24_e.htm

Стаття надійшла до редакції / Received: 07.05.2026
Статтю прийнято до публікації / Accepted: 20.05.2026
Оприлюднено / Published: 18.06.2026

УДК 338
JEL: E69; O19; O33
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2026-5-33-42>

НОВІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИВАННЯ В ПІСЛЯВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ У СВІТЛІ ЗМІНИ ЕРИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОГО РИНКУ НА РИНКОВИЙ ЕТАТИЗМ ДЕРЖАВ

©2026 КОЛОСОВ А. М., КУЧЕРЕНКО С. К., ШАПОВАЛОВ М. В.

УДК 338
JEL: E69; O19; O33

Колосов А. М., Кучеренко С. К., Шаповалов М. В. Нові аспекти інвестування в післявоєнне відновлення України у світлі зміни ери глобалізації світового ринку на ринковий етатизм держав

В очікуванні неминучого закінчення російсько-української війни все активніше обговорюються питання щодо можливих форм іноземного інвестування в післявоєнне відновлення України. Але у зв'язку із тарифною політикою США, яка проводиться за ініціативою президента США Д. Трампа, суттєво змінюється загальна картина іноземного інвестування на світовому ринку, коли інвестовані в інші країни капітали вимушені повертатися додому через нові, підвищені митні тарифи. Це може свідчити про закінчення ери глобальної економіки, головними гравцями якої на світовому ринку були корпорації, і про початок нового тренду, коли головними суб'єктами на ринку стають уряди держав, і який може бути названий ринковим етатизмом. Показано, що стосовно іноземного інвестування в Україну можна розглядати три можливі сценарії. За звичайною практикою іноземне інвестування здійснювалося за згодою двох сторін: зарубіжного інвестора – у вигляді компанії або корпорації – та українського реципієнта, що відбувалося весь період незалежності України. З початком повномасштабного вторгнення РФ до України організація іноземного інвестування в післявоєнне відновлення України розглядалася за новими умовами, у вигляді так званого «плану Маршалла для України». Але на фоні нової економічної політики США на світовому ринку, яка припиняє еру його глобалізації, складаються нові умови формування міжнародного фонду інвестування в післявоєнне відновлення України під егідою США із певними умовами приєднання до нього інших учасників. Це вимагає від України: 1) готувати ефективний проєкт післявоєнного відновлення України, найбільш здатний використати всі переваги запроваджених умов

інвестування; 2) створити рівні, прозорі та якомога простіші умови участі в проєкті післявоєнного відновлення України максимальної кількості українських компаній; 3) провести за об'єктивних конкурсних умов експертизу пропозицій українських учасників з метою створення єдиного стратегічного плану післявоєнного відновлення України.

Ключові слова: глобальний ринок; іноземні інвестиції; наслідки глобалізації; ринковий етатизм; післявоєнне відновлення України.

Табл.: 2. Бібл.: 21.

Колосов Андрій Миколайович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту, Луганський національний університет імені Тараса Шевченка (вул. Ковалів, 3, Полтава, 36003, Україна)

E-mail: tn.kolosov@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2839-8773>

Кучеренко Сергій Костянтинович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (просп. Науки, 72, Дніпро, 49045, Україна)

E-mail: sergey151k@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1501-1947>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/T-6881-2017>

Шаповалов Михайло Вікторович – аспірант кафедри менеджменту, Луганський національний університет імені Тараса Шевченка (вул. Ковалів, 3, Полтава, 36003, Україна)

E-mail: shapovaloffmv@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-6168-7817>

UDC 338

JEL: E69; O19; O33

Kolosov A. M., Kucherenko S. K., Shapovalov M. V. New Aspects of Investing in the Postwar Recovery of Ukraine in the Light of the Change of the Era of Globalization of the World Market to «Market Etatism» of Countries

In anticipation of the inevitable end of the Russian-Ukrainian war, questions about possible forms of foreign investment in the postwar recovery of Ukraine are increasingly being discussed. But in connection with the tariff policy of the United States, which is being implemented at the initiative of US President D. Trump, the overall picture of foreign investment in the world market is changing significantly, when capital invested in other countries is forced to return home due to new increased customs tariffs. This may indicate the end of the era of the global economy, the main players of which in the world market were corporations, and the beginning of a new trend, when the main actors in the market are governments of states, and which can be called «market etatism»? It is shown that with regard to foreign investment in Ukraine, three possible scenarios can be considered. According to common practice, foreign investment was carried out with the consent of two sides: a foreign investor as company or corporation and an Ukrainian recipient, which took place throughout the entire period of Ukraine's independence. With the beginning of the full-scale invasion of the Russian Federation into Ukraine, the organization of foreign investment in the postwar reconstruction of Ukraine was considered under new conditions, in the form of the so-called "Marshall Plan for Ukraine". But against the background of the new US economic policy on the world market, which ends the era of its globalization, new conditions are being created for the formation of an international investment fund for the postwar reconstruction of Ukraine under the auspices of the US with certain conditions for other participants to join it. This requires Ukraine to: 1) prepare an efficient project for the postwar reconstruction of Ukraine, which is most capable of using all the advantages of the introduced investment conditions; 2) create equal, transparent and as simple as possible conditions for participation in the postwar reconstruction project of Ukraine for the maximum number of Ukrainian companies; 3) conduct an examination of the proposals of Ukrainian participants under objective competitive conditions in order to create a single strategic plan for the postwar reconstruction of Ukraine.

Keywords: global market; foreign investments; consequences of globalization; «market etatism»; postwar recovery of Ukraine.

Табл.: 2. Бібл.: 21.

Kolosov Andrii M. – D. Sc. (Economics), Professor, Professor of the Department of Management, Luhansk Taras Shevchenko National University (3 Kovalia Str., Poltava, 36003, Ukraine)

E-mail: tn.kolosov@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2839-8773>

Kucherenko Serhii K. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics, Entrepreneurship and Enterprise Management, Oles Honchar Dnipro National University (72 Nauky Ave., Dnipro, 49045, Ukraine)

E-mail: sergey151k@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1501-1947>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/T-6881-2017>

Shapovalov Mykhailo V. – Postgraduate Student of the Department of Management, Luhansk Taras Shevchenko National University (3 Kovalia Str., Poltava, 36003, Ukraine)

E-mail: shapovaloffmv@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-6168-7817>

В очікуванні неминучого закінчення російсько-української війни все більше обговорюються питання щодо можливих форм іноземного інвестування в післявоєнне відновлення України. Зокрема, очікується участь значного кола іноземних інвесторів – корпорацій, країн, міжнародних фінансових інституцій, у тому числі в

можливій формі так званого «плану Маршала для України» [1; 2].

Але у зв'язку з тарифною політикою США, яка проводиться за ініціативою президента США Д. Трампа, суттєво змінюється загальна картина іноземного інвестування на світовому ринку, коли інвестовані в інші країни капітали вимушені повер-

татися додому через нові підвищені митні тарифи. Виникає питання, яким чином це може вплинути на процеси іноземного інвестування в післявоєнне відновлення України, і чи не є це свідченням закінчення ери глобальної економіки, коли головними гравцями на світовому ринку були корпорації, і початком нового тренду розвитку світового ринку, головними суб'єктами якого стають уряди держав, і який може бути названий **ринковим етатизмом**? Таке питання час від часу виникає в науковому та фаховому середовищі, де обговорюються думки щодо можливого припинення практики вільного інвестування в рамках глобальної економіки та переходу до нової моделі світового ринку.

Огляд літератури. Останнім часом усе більше економістів та аналітиків схиляються до того, що ера глобалізації, яка панувала останні 35 років, починаючи з 1990-го, що базувалася на мінімізації витрат і безперешкодному вивезенні капіталів, завершується, і світ має переходити до нової моделі світового ринку [3]. Вважається, що на даному етапі глобалізація, попри всі її позитивні досягнення, несе все більше викликів світовому економічному порядку [4].

Фахівці відмічають, що масовий перетік капіталу з американського та європейського ринків до нових центрів зростання в азієських країнах протягом 30 років періоду глобалізації ринку досяг своєї мети, оскільки дозволив останнім суттєво укріпити свої ринкові позиції та вийти на світовий ринок із суттєвими конкурентними перевагами. Відмічають, що подальший розвиток одних країн за рахунок інших в умовах глобалізації стає неможливим. Так, інвестування в економіку азієських країн стає економічно невигідним через падіння попиту на їх продукцію в країнах Європи та США [5].

Усе більше уваги дослідників приділяється можливим рисам майбутнього світового економічного устрою, зокрема розглядають питання теорії нового економічного порядку, напрямки його формування, формулюють обрії реформи системи міжнародних фінансових відносин [6].

Гарвардський економіст Дені Родрік, один з критиків глобалізації, у своїй книзі 2014 року «Парадокс глобалізації» формулює три ознаки кризи глобалізації – неможливо одночасно мати глибоку економічну інтеграцію, суверенну державу та демократію. Він стверджує, що уряди мають повернути собі право регулювати потоки капіталів, щоб підтримувати соціальну стабільність і розвивати внутрішні ринки [7].

Ян Бреммер, засновник Eurasia Group, одним із перших (ще у 2010 році) ввів у широкий обіг поняття «державного капіталізму». Він демонструє,

що початок кінця ери глобалізації вже наступив, коли конкуренція США та Китаю остаточно поховала модель «ринку без кордонів» [8; 9].

Авторка Financial Times Рана Форухар у своїй книзі «Повернення додому» («Homcoming») детально аналізує початок кінця ери корпорацій-космополітів, констатуючи, що ера глобалізації, яка ставила ефективність і дешевизну вище за безпеку, закінчилася. Вона підтримує ідею, щоби уряди диктували корпораціям, куди інвестувати капітал, використовуючи мита та субсидії [10].

Але дискусії стосовно неминучого очікування зміни парадигми інвестування періоду глобальної економіки поки ще не стосуються долі України як об'єкта інвестування у процесі післявоєнного відновлення, що й обумовлює необхідність дослідження очікуваного процесу, перші результати якого викладено в даній статті.

Метою даного дослідження є визначення основних причин зміни діючої парадигми глобальної економіки, і того, як це вплине на процеси інвестування в післявоєнне відновлення України. **Гіпотезою**, яка висунута в дослідженні, є неминуча зміна сучасного уявлення організації цього процесу у формі фінансового пулу рівноправних інвесторів, а **дослідницьким питанням** є те, яким чином злам сучасного стану глобальної економіки, що відбувається, вплине на процес інвестування в післявоєнне відновлення України.

У дослідженні застосовано **методи**:

- **статистичного аналізу** опублікованих даних стосовно результатів глобалізації економіки протягом останніх 30 років;

- **порівняння** – стосовно стану підприємств-реципієнтів глобалізації на початку та в кінці цього періоду;

- **аналогії** – відносно перенесення очікуваних змін у процесі міжнародного інвестування країн-реципієнтів глобальної економіки на становище України як реципієнта інвестування в процеси її післявоєнного відновлення.

Результати. Представимо дані, що демонструють, наскільки злам епохи глобалізації є невідворотним і є не лише примхою президента США Д. Трампа, як це намагаються подавати його критики. І чи переважає нова інвестиційна політика у вигляді **ринкового етатизму** на світовому ринку об'єктивні здобутки в розвитку світової економіки протягом періоду глобалізації? Слід об'єктивно визначити, що основна ціль глобальної економіки, що полягала у створенні єдиного світового ринку для товарів, послуг, капіталу, технологій і робочої сили з метою поглиблення міжнародного поділу праці та зближення культур народів, була виконана.

Серед безспірних позитивних результатів розвитку країн-реципієнтів ери глобалізації виділимо такі чотири:

- 1) економіки країн-реципієнтів зростали протягом усього періоду темпами, найбільшими у світі;
- 2) країни, що отримали найбільший розвиток, зайняли лідируюче становище в цілих галузях світової економіки;
- 3) торговельний баланс між країнами-донорами та країнами-реципієнтами принципово змінився на користь останніх;
- 4) самі країни-реципієнти глобалізації перетворилися в донорів відносно інших відсталіх країн, що свідчить про втрату актуальності первинних лозунгів глобалізації.

У результаті найбільші у світі та найбільш відсталі в минулому Китай та Індія доєдналися до кола світових лідерів. Глобалізація привела до перетворення окремих галузей економік цих країн у сучасні, повністю аналогічні країнам, які здійснювали переведення своїх капіталів у більш бідні країни із низькою оплатою праці. При цьому Індія, Китай та інші країни східної Азії стали лідерами в електронній промисловості, автомобілебудуванні, фармацевтиці, виробництві товарів широкого споживання. У цілому виробнича культури народів країн-реципієнтів наблизилися до культур народів країн-донорів, що в цілому сприяло розвитку світової економіки та покращенню життя людей у цілому світі.

Згодом на тлі явних успіхів виявилось, що глобалізація стає також причиною появи певних викликів і загрозливих явищ, серед яких є чотири, які почали викликати занепокоєння країн-донорів.

1. Темпи економічного зростання країн-реципієнтів, завдяки перенесенню до них капіталів країнами-донорами, стали перевищувати темпи зростання провідних країн. Так, у період з 1990 по 2020 роки темпи зростання внутрішнього валового продукту (ВВП) склали для [11]:

- ✦ Китаю – 2178% (тобто, у 21,78 разів);
- ✦ М'янми – 1684%;
- ✦ В'єтнаму – 1350%;
- ✦ Індії – 856%.

І це на фоні того, що зростання ВВП країн Європейського Союзу за той самий період склало лише 322%, а США – 350%. Це навіть менше за середній по планеті показник у 453% [11]. При цьому до списку 8 країн, найбільших за рівнем річного ВВП (за даними на 2018 рік), входять три країни, які зросли внаслідок світової глобалізації: Китай, Індія, Бразилія [12].

2. Другим загрозливим наслідком глобалізації стало захоплення країнами-реципієнтами лідируючого становища в окремих галузях виробництва. Так, серед 10 країн – найбільших виробників автомобілів у світі – п'ять країн третього світу, які зросли завдяки глобалізації, це: Китай Індія, Корея, Мексика і Бразилія [13]. Зараз річний обсяг виробництва автомобілів у Китаї складає 31,3 млн штук, тоді як загальна кількість виготовлення автомобілів трьома провідними державами – Японією, Німеччиною і США – сягає лише майже 19 млн. При цьому країни-реципієнти захопили світові ринки найбільш вживаних моделей, залишивши Європі здебільшого виробництво автомобілів преміум-сегмента. Але навіть такі найвідоміші світові автомобільні бренди, як Jaguar, Land Rover уже не належать Великій Британії, де вони виникли, а є зараз власністю індійської компанії TATA, компанія Volvo – належить Китаю, а корейська компанія SsangYong належить індійській компанії Mahindra.

Найбільш вражаючі результати глобалізації демонструє світовий стан виробництва мікрочипів, три чверті яких виробляється в країнах Південно-Східної Азії: Тайваню, Малайзії, Південній Кореї, Сінгапурі. Швидкими темпами нарощує випуск такої продукції Індія [14].

3. У цілому відбулася зміна торговельного балансу на користь країн, що розвиваються, що вже змушує «старі» країни приймати заходи щодо стримування агресивного натиску товарів і послуг з боку країн-реципієнтів глобалізації. Протягом останніх багатьох років світ спостерігає найбільший в історії дефіцит торговельного балансу США перед Китаєм. Так, США продають Китаю товарів і послуг на \$145 млрд, купляючи на \$440 млрд за даними на 2024 рік. Загальний дефіцит торговельного балансу країн Європейського Союзу перед Китаєм сягнув майже 400 мільярдів євро у 2022 році [15].

4. Доволі несподіваним результатом глобалізації стало те, що країни-реципієнти самі стають донорами глобалізації, як, наприклад, діє Китай у країнах Африки, а також у Європі, просуваючи свою концепцію «один пояс – один шлях». Задля просування своїх інтересів у Європі навіть сам голова КНР Сі Цзіньпін відвідує такі невеличкі за мірками Китаю країни, як Сербія та Угорщина, як налагоджує дружні відносини з Білоруссю, намагаючись забезпечити вільні шляхи експорту з Китаю до Європи навколо зони воєнного конфлікту між РФ і Україною.

Але на фоні визначеного останнім часом набирають силу інші, більш загрозливі наслідки, серед яких відмітимо такі два.

Перший – це *непідконтрольність міжнародних корпорацій урядам держав*, що сприяло розвитку найбільш тяжких світових криз – світової фінансової кризи 2008 року та пандемії коронавірусу у 2019 році, через що уряди держав не впоралися із ситуацією контролю над населенням у пік розмаху пандемії [16]. Відомо також, що світова фінансово-економічна криза 2008 року почалася з іпотечної кризи в США, яка виникла внаслідок надмірного кредитування та спекуляцій на корпоративному ринку нерухомості. Саме це, а не дії державних органів призвели до створення фінансового міхура, який став здатним похитнути фінансовий стан реальної економіки багатьох країн. І хоча спільними зусиллями держав вдалося цю кризу вгамувати, але остаточно не було знайдено надійних механізмів її вчасного попередження на майбутнє. Такі умови додатково формують необхідність вживати спеціальних заходів з метою передбачення можливих наслідків безконтрольних проявів міжнародних корпорацій шляхом запровадження інструментів антиципативного менеджменту [17].

Зараз стає зрозумілим також те, що в кризі пандемії коронавірусу «COVID-2019» проявилось певне верховенство корпоративних інтересів у світовій фармацевтиці, що призвело до недоброякісного інформування населення країн і протидії спробам деяких державних і суспільних організацій виявити елементи змови в забезпеченні дієвими медичними засобами окремих країн.

Другий – це *використання деякими країнами-реципієнтами здобутків глобалізації для підсилення своїх позицій у геополітичних конфліктах* – аж до загрози воєнного протистояння (як у конфлікті між Китаєм і Тайванем), що свідчить про невідкладність проблеми коригування світового економічного простору з метою викорінення негативних наслідків глобалізації.

Найбільше саме торговельний дисбаланс викликає занепокоєння країн-донорів глобалізації, що постійно продукує так звані «торговельні» війни у вигляді підсилення імпорتنих мит та інших торговельних обмежень.

Про серйозність намірів США і дієвість застосовуваних ними заходів з коригування світового економічного порядку, що склався протягом періоду глобалізації, свідчать перші втрати корпорацій, які раніше відчували себе доволі вільно на світових ринках.

Так, китайський технологічний гігант *Huawei* – світовий лідер у впровадженні 5G, фактично відсторонений з ринків США, Великої Британії та ряду країн ЄС, причому не через ринкову конкуренцію, а через рішення урядів, які побачили в компанії

загрозу китайського впливу. Ця подія стала чи не найпершим прикладом того, як державні інтереси безпеки перемогли корпоративні цілі. Другим прикладом прямого втручання держави у право власності корпорації через геополітичні ризики є ситуація із примусом продажу, або заборону діяльності в США китайської корпорації TikTok.

Уряд США заборонив компанії NVIDIA (США) продавати свої найпотужніші чипи для штучного інтелекту до Китаю, через що компанія втрачає мільярдні прибутки, але змушена підкорятися державній стратегії технологічного стримування. Під тиском уряду США уряд Нідерландів обмежив експорт продукції до Китаю від компанії ASML, єдиної у світі, що виробляє обладнання для найсучасніших мікросхем, фактично підпорядкувавши комерційну вигоду компанії зовнішній політиці союзників.

Також, у результаті нової політики держав, німецька компанія BASF, як і вся німецька промисловість, втратила можливість користуватися більш дешевим газом, який вона отримувала за попередніх умов, які вже не повернуться в результаті припинення попередньої моделі глобальної економіки.

Тобто реально постає питання, *як розвиток ринкового етатизму та припинення вільного інвестування корпораціями в інші країни вплине на очікуваний процес іноземного інвестування в післявоєнне відновлення України?*

Відповідь на це питання є дуже важливою, оскільки зміна загального підходу до інвестування в післявоєнне відновлення України на засадах ринкового етатизму може змінити всю парадигму підготовки економіки України до ефективного сприйняття та освоєння іноземних інвестицій.

Враховуючи, що війна принесла Україні значні руйнування багатьох об'єктів виробництва, науки, освіти, культури в різних галузях економіки, у регіонах, територіальних громадах, містах та інших населених пунктах, всі вони розглядають себе як потенційні отримувачі інвестицій у процесі післявоєнного відновлення.

У практиці іноземного інвестування в Україну можна виділити три можливі сценарії.

1. Традиційний сценарій іноземного інвестування в Україну в цілому відповідав пануючій протягом останніх десятиліть світовій практиці *глобалізації ринку* – як головного тренду інвестування в національні економіки відносно відсталих країн з метою їх розвитку та, одночасно, використання більш дешевих місцевих ресурсів іноземними корпораціями.

Звичайна практика іноземного інвестування в Україну склалася на фоні визнання низького

рівня готовності України до отримання й ефективного освоєння інвестицій, яка, за даними світового рейтингу «Doing Business», займала місце у 8-му десятку серед країн світу. Іноземне інвестування відбувалося традиційно за згодою двох сторін: зарубіжного інвестора у вигляді компанії або корпорації та українського реципієнта, що функціонувало практично весь період незалежності України та забезпечувало обсяг інвестицій на рівні декількох млрд доларів США на рік [18].

Незважаючи на воєнний стан, таке традиційне іноземне інвестування в економіку України продовжується. У 2024 році воно склало \$3,8 млрд прямих іноземних інвестицій [19], з яких 31,6% забезпечували компанії-інвестори Кіпру, 20,9% – Нідерландів і 5,0% – Великої Британії. Підвищення досягнутої стелі іноземного інвестування в Україну вимагало подолання значного переліку негативних чинників ведення бізнесу в нашій країні, що завжди погіршували стан привабливості України для іноземного інвестора. Такими вадами фінансово-економічного та юридичного стану господарювання в Україні вважалися надмірно високі митні ставки, нестійкий курс національної валюти, труднощі в отриманні довгострокових кредитів, недостатні інструменти надійного захисту прав власності, непомірна цінова інфляція на внутрішньому ринку та недостатня макроекономічна стабільність економіки країни в цілому [18].

Очевидно, що практично всі перелічені дефекти залишаються актуальними і донині, особливо в період повномасштабного вторгнення РФ до України, і покладатися на їх суттєве швидке виправлення практично неможливо. Лише це робить традиційну форму корпоративного інвестування неадекватною поставленій задачі та зводить її до рівня взаємозв'язків окремих компаній, міст, територіальних громад.

2. Сценарій початку війни РФ проти України. З наближенням очікуваного припинення війни в Україні все актуальнішою стає тема інвестування в післявоєнне відновлення України коштами іноземних інвесторів за новими умовами, приблизно рівними до умов інвестування у відновлення післявоєнної Німеччини. Через це в суспільному розумінні сформувалися певні уявлення стосовно інвестування в післявоєнне відновлення України у вигляді так званого плану Маршалла для України, у обговоренні питань якого взяли участь і автори даної статті [1]. Загалом передбачають інвестування в Україну до \$500 млрд протягом 10 років, при загальній оцінці збитків, які Україна отримала в результаті російської агресії, у \$750 млрд.

Йдеться про зовсім новий міждержавний механізм інвестування в економіку України, який принципово відрізняється від попередньої практики корпоративного інвестування виключно силами самих іноземних компаній. Отже, отримання ефективного плану іноземного інвестування потребує для України визначення та радикального покращення тих параметрів, за яких стає можливим запровадження амбітного міжнародного інвестиційного плану, особливо враховуючи сподівання на початок реалізації угоди щодо припинення війни.

За проведеними авторами оцінками, обсяг іноземних інвестицій в економіку України для компенсації лише прямих воєнних втрат міг би дорівнювати навколо \$40 млрд у цінах 2023 року. Однак, враховуючи недостатність наявних в Україні трудових ресурсів, яких залишається трохи більше за 2 мільйона осіб, скоріше за все, можна було би щорічно освоювати біля \$25 млрд, а термін інвестування, навіть у безпосередньо зруйновані об'єкти, міг затягнутися на роки [1]. Такі умови означали би необхідність взаємного узгодження дій цілого пулу інвесторів, що має бути сформований величезною кількістю компаній, фінансових інституцій і країн, із сукупністю об'єктів інвестування всередині України – задача, яка не має аналогів у світовій практиці. Вже на початку війни почали складатися уявлення щодо можливої структури учасників Пулу іноземного інвестування в післявоєнну економіку України, приведені в *табл. 1* [20].

Із самого початку руйнівної війни світова спільнота, яка підтримує Україну, заявляє, що бере на себе відповідальність разом з Україною за післявоєнне відновлення та модернізацію економіки нашої країни, здійснюючи пошук принципів формування плану відновлення її економіки на кшталт сучасного «плану Маршалла».

Але планам інвестування, що склалися на початок війни, навряд чи вдасться здійснитися, оскільки до пулу активних інвесторів приєдналися США, які вже уклали важливі економічні угоди з Україною, і ще декілька знаходяться у стадії узгодження. І особливо у зв'язку з тим, наскільки ретельно США в інвестиційній діяльності на теренах України запроваджуватимуть новий курс так званого ринкового етатизму, який вони очолили за період правління президента Д. Трампа. Отже, на даний момент треба об'єктивно розглядати очікуване іноземне інвестування за новим, третім сценарієм.

3. Сценарій в умовах нової економічної політики США на світовому ринку. Таким чином, слід оцінити, наскільки новий тренд, який з'явився у світовій економіці та який спотворює глобалізацію ринку, що панувала дотепер, не є перебільшен-

Оцінка складу іноземних учасників і сум інвестування в післявоєнне відновлення України станом на 2023 р.

Джерело зовнішнього фінансування	Пропозиції станом на травень 2022 р.			Оцінка обсягів фінансування на 2023 р., млрд дол.
	Сума у млрд дол., прийнята у 2022 р., усього	Кількість років призначення	Сума у млрд дол. на 1-й рік	
Японія	0,102	1	0,102	—*
Велика Британія	2,680	3	0,893	1,0
Донорська допомога Енергетичної співдружності ЄС	0,114	1	0,114	—*
Трастовий фонд солідарності з Україною країн Європи	6,7*	4	1,675	2,0
Канада	0,78	1	0,780	1,0
США	8,5	3	2,833	2,0
Світовий Банк	3,0	2	1,5	1,0
Багатосторонній донорський фонд (MDTF) як платформа Світового Банку – пряме та паралельне грантове фінансування**	1,206	1	1,206	5,0
ЄС	2,639	1	2,639	3
Разом (без урахування репарацій за рахунок арештованих/заморожених золотовалютних резервів Банку Росії та Фонду національно добробуту РФ)***	25,721	—	11,742	15,000

Примітки: * – консолідація фінансування в рамках Багатостороннього донорського фонду (MDTF); ** – сума постійно зростає. Держави-донори станом на 03.05.2022 р.: Швеція – 44,5 млн євро, Данія – 20,5 млн євро, Ісландія – 46 млн євро, Латвія – 5 млн євро, Литва – 5 млн євро, Велика Британія – 60 млн євро, Норвегія – 20 млн євро, Австрія – 10 млн євро; спільне паралельне грантове фінансування США, Норвегія, Австрія – 495 млн євро; *** – механізм передавання на відшкодування втрат України коштів від аукціонного продажу арештованого майна російських олігархів узгоджується.

Джерело: складено авторами.

ням з боку США, які включилися до викорінювання самих підходів, що склалися у світовій економіці. І наскільки необхідно вже зараз розраховувати на цей новий тренд при плануванні процесів фінансування післявоєнного відновлення України.

Судячи з того, як просувається українсько-американське стратегічне співробітництво, вільному процесу формування пулу іноземних інвесторів на зразок, наведений у табл. 1, вже немає місця. Аналізуючи вже підписані угоди та проектні умови угод щодо розвитку інфраструктури та використання українських природних ресурсів, видно, що Адміністрація президента США вимагає «права першої пропозиції» на інвестиції в зазначені сфери [21].

У підсумку очікується, що США контролюватимуть інвестиції в Україну у сферах будівництва

доріг, залізниць, портів, шахт, видобутку нафти і газу, копалин критично важливих корисних ресурсів, потенційно отримуючи право вето на будь-яку роль інших союзників України. Передбачено принципово інші умови створення Інвестиційного фонду (ІФ), яким керуватиме Міжнародна фінансова корпорація розвитку (DFC), призначаючи трьох із п'яти членів ради, тоді як Україна призначатиме двох інших членів ради та не втручатиметься в повсякденне управління фондом. Україна буде зобов'язана представляти проекти фінансування післявоєнного відновлення фонду для розгляду корпорацією DFC [21].

Виходячи зі змісту вже прийнятих і очікуваних рішень, формат фонду інвестування в післявоєнне відновлення України має складатися за схемою, яка приблизно виглядає згідно з даними табл. 2.

Таблиця 2

Схема формування міжнародного фонду інвестування в післявоєнне відновлення України на даному етапі політики ринкового етатизму, яку проводять США

Фактори формування Міжнародного інвестиційного фонду	Зміст умов формування Міжнародного інвестиційного фонду
1. Ключові інвестиційні механізми	Створено у травні 2025 р. Американсько-Український інвестиційний фонд відбудови з початковим капіталом у \$150 млн (\$75 млн від США, \$75 млн від України). Стратегічна угода між Україною та США стосовно видобутку та переробки критичних мінералів (літій, титан, уран, графіт). Погоджена на початку 2026 року рамкова угода «План процвітання» на \$800 млрд, яка передбачає залучення інвестицій у енергетику, інфраструктуру та технології протягом наступного десятиліття
2. Пріоритетні галузі для інвестування	Енергетика: модернізація мереж і розвиток відновлюваних джерел енергії. Видобуток і постачання на експорт критичних мінералів. Оборонні технології, зокрема у виробництво безпілотників. Переробка агропромислової продукції з високою доданою вартістю
3. Гарантії та умови для інвесторів	Страховання ризиків: надання США через DFC гарантії для приватного капіталу. Передбачення податкових пільг і спрощень між бізнесом і державою з метою швидкої реалізації проєктів. Контроль Україною прямих іноземних інвестицій для забезпечення національної безпеки та прозорості
4. Порядок залучення інвесторів	Наявність умов залучення до Інвестиційного фонду приватного сектора. Запроваджено процес подання заявок до Американсько-Українського інвестиційного фонду відбудови (URIF). Фокусування на середніх і великих проєктах у стратегічних галузях. Визначення порядку проходження заявок: – попередній скринінг для оцінки відповідності проєктів стратегічним цілям післявоєнної відбудови України; – детальний аудит фінансових, юридичних та операційних аспектів бізнесів; – остаточне схвалення інвестиційного рішення (на паритетних засадах представниками України та США); – перелік основних умов до проєктів: юридична прозорість, сприяння економічній стійкості України та зміцненню партнерства зі США; можливість залучення додаткового приватного капіталу

Джерело: складено авторами.

Обговорення. У статті, на відміну від інших робіт, присвячених критиці глобального ринку, обґрунтовуються головні наслідки глобалізації, які спричинили сучасні дії США як провідної країни-донора глобалізації, стосовно припинення інвестування у країни-реципієнти, у тому числі вперше, стосовно інвестування в післявоєнне відновлення України. Уперше сформульовано три можливі сценарії організації міжнародного інвестиційного процесу й обґрунтовано вибір сценарію, який вже формується під організаційним головуванням США.

Розглянуті питання дозволяють дійти таких висновків.

1. Розпочатий США процес формування нового економічного порядку на світових ринках у вигляді нової стратегії *ринкового етатизму*, без-

умовно, впливає на очікувані умови іноземного інвестування в післявоєнне відновлення України.

2. Раніше визначений порядок формування міжнародного Інвестиційного механізму з інвестування в післявоєнне відновлення України за прикладом, відображеним у табл. 1, втрачає свою актуальність у світлі нових умов, що формуються на даному етапі розвитку *ринкового етатизму*.

3. Україна як держава – співучасник формування міжнародного інвестиційного фонду – має готувати ефективний проєкт післявоєнного відновлення, найбільш здатний використати всі переваги запроваджених умов інвестування у своє післявоєнне відновлення.

4. Україна як держава має створити рівні, прозорі та якомога простіші умови участі в проєкті

післявоєнного відновлення для максимальної кількості українських компаній та інших спільнот.

5. Україна як держава має провести за об'єктивних конкурсних умов експертизу пропозицій українських учасників з метою створення єдиного стратегічного плану післявоєнного відновлення країни. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Колосов А. М., Дугін А. В., Чеботарьов В. А. Економічні обставини формування міжнародного плану Маршалла з післявоєнного відновлення України. *Економічний вісник Донбасу*. 2022. № 3. С. 131–140. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2022-3\(69\)-131-140](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2022-3(69)-131-140)
2. Kolosov A., Kolosova K., Savchenko O., Kucherenko S. «Marshall Plan» for Donbass: prerequisites for investment development. *Економічний вісник Донбасу*. 2018. № 4. С. 5–11. URL: [https://www.evd-journal.org/download/2018/4\(54\)/01-Kolosov.pdf](https://www.evd-journal.org/download/2018/4(54)/01-Kolosov.pdf)
3. Міжнародна торгівля переходить в нову епоху зростаючого протекціонізму, регіоналізму та зміни правил гри. *Ілляшев та партнери*. 17 квітня 2025. URL: <https://attorneys.ua/publication/mizhnarodna-torgivlya-perehodyt-v-novu-epohu-zrostayuchogo-protekcziyizmu-regionalizmu-ta-zminy-pravyl-gry/>
4. Чупріна М. О., Подиман А. О. Еволюційні напрями та виклики розвитку світової економіки. *V Міжнародна науково-практична конференція «Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи»*. 2024. С. 159–160. URL: <https://confmanagement-proc.kpi.ua/article/view/303780>
5. Глобальне переформатування світової економіки: причини, тенденції. Аналітична записка. *НІСД*. 13.01.2012. URL: <https://www.niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosini/globalne-pereformatuvannya-svitovoi-ekonomiki-prichini>
6. Юрій С., Савельєв Є. Новий світовий економічний порядок: історія, теорія, напрямки формування. *Журнал європейської економіки*. 2009. Т. 8. № 4. С. 353–370. URL: https://library.wunu.edu.ua/images/stories/naukovi%20zhurnaly/zhurnal%20euro%20econom/2009/t8_4_2009_ukr.pdf
7. Rodrik D. The Globalization Paradox: Democracy and the Future of the World Economy. W. W. Norton & Company. 2012. 368 p.
8. Bremmer I. The End of the Free Market: Who Wins the War Between States and Corporations? Portfolio, 2010. 240 p.
9. Bremmer I. Us vs. Them: The Failure of Globalism. Portfolio, 2018. 208 p.
10. Foroohar R. Homecoming: The Path to Prosperity in a Post-Pandemic World. Crown, 2022. 400 p.
11. Список стран по росту ВВП. *Википедия*. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Список_стран_по_росту_ВВП

12. Список країн за ВВП (номінал). *Вікіпедія*. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Список_країн_за_ВВП_\(номінал\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Список_країн_за_ВВП_(номінал))
13. Кальник М. Найбільші країни-виробники легкових автомобілів у 2025 році. *Nfront*. 18.11.2025. URL: <https://nfront.org.ua/najbilshi-krayiny-vyrobnyky-legkovykh-avtomobiliv-u-2025-roczii/>
14. Виробництво мікрочипів: найбільші компанії, світові ринки, тенденції у 2022 році. *WBank*. 2022. URL: <https://worldbank.org.ua/3825-virobnitstvo-mikrochipiv.html>
15. Обсяг торгівлі між ЄС і Китаєм торік становив €2,5 мільярда на день – Фон дер Ляен. *Укрінформ*. 06.04.2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3692611-obsag-torgivli-miz-es-i-kitaem-torik-stanoviv-25-milarda-na-den-fon-der-laen.html>
16. Kolosov A., Chebotarov Ie., Chebotarov V., Kucherenko S. Governmental Management Concept for Overcoming COVID-19 Pandemic in the Context of National Business Cultures. *International Journal of Supply and Operations Management*. 2022. Vol. 9. Iss. 4. P. 448–460. DOI: <https://doi.org/10.22034/ijson.2022.108762.1924>
17. Glinkowska-Krauze B., Kolosov A., Chebotarov V., Chebotarov Ie. Methodology of anticipatory management in an uncertain environment. *Procedia Computer Science*. 2024. Vol. 246. P. 5224–5233. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.procs.2024.09.624>
18. Кучеренко С. К. Типологія умов інвестування в Україні. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка»*. 2016. Вип.10 (2). С. 121–129.
19. Семенюк Т. У 2024-му чистий приплив іноземних інвестицій склав \$3,8 млрд: які основні країни-інвестори. *ThePage*. 17.02.2025. URL: <https://thepage.ua/ua/news/u-2024-mu-ukrayina-zaluchila-dollar38-mlrd-pii-osnovni-krayini-investori-or>
20. Кончин В., Колосов А. Скільки коштуватиме відновлення України: дослідження. *Главком*. 12.05.2022. URL: <https://glavcom.ua/economics/finances/skilki-koshtuvatime-vidnovlennya-ukrajini-prognoz-naukovciv-provid-nih-universitetiv-844842.html>
21. Адміністрація Трампа прагне контролювати інвестиції в Україну, витісняючи Європу. *Bloomberg*. 27.03.2025. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3975651-administracia-trampa-pragne-kontroluvati-investicii-v-ukrainu-vitisnauci-evropu-bloomberg.html>

REFERENCES

- Bremmer I. (2010). *The End of the Free Market: Who Wins the War Between States and Corporations?* Portfolio.
- Bremmer I. (2018). *Us vs. Them: The Failure of Globalism*. Portfolio.
- Chuprina M. O. & Podyman A. O. (2024). Evoliutsiini napriamy ta vyklyky rozvytku svitovoi ekonomiky [Evolutionary directions and challenges of the global economy development]. *V Mizhnarodna*

- naukovo-praktychna konferentsiia «Biznes, innovatsii, menedzhment: problemy ta perspektyvy»* [V International Scientific and Practical Conference "Business, innovation, management: problems and prospects"] (p. 159–160). <https://confmanagement-proc.kpi.ua/article/view/303780>
- Foroohar R. (2022). *Homecoming: The Path to Prosperity in a Post-Pandemic World*. Crown.
- Glinkowska-Krauze B., Kolosov A., Chebotarov V. & Chebotarov Ie. (2024). Methodology of anticipatory management in an uncertain environment. *Procedia Computer Science*, 246, 5224–5233. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2024.09.624>
- Illiashev ta partnery. (2025, April 17). *Mizhnarodna to-rhivlia perekhodyt v novu epokhu zrostaiuchoho protektsionizmu, rehionalizmu ta zminy pravyl hry* [International trade enters a new era of growing protectionism, regionalism and changing rules of the game]. <https://attorneys.ua/publication/mizhnarodna-torgivlya-perekhodyt-v-novu-epohu-zrostayuchoho-protekcziionizmu-regionalizmu-ta-zminy-pravyl-gry/>
- Kalnyk M. (2025, November 18). Naibilshi krainy-vy-robniky lehkovykh avtomobiliv u 2025 rotsi [The largest passenger car producing countries in 2025]. *Nfront*. <https://nfront.org.ua/najbilshi-kraiyny-vy-robniky-legkovykh-avtomobiliv-u-2025-rocz/>
- Kolosov A., Chebotarov Ie., Chebotarov V. & Kucherenko S. (2022). Governmental Management Concept for Overcoming COVID-19 Pandemic in the Context of National Business Cultures. *International Journal of Supply and Operations Management*, 4(9), 448–460. <https://doi.org/10.22034/ijsum.2022.108762.1924>
- Kolosov A. M., Duhin A. V. & Chebotarov V. A. (2022). Ekonomichni obstavyny formuvannia mizhnarodnoho planu Marshalla z pisliavoiennoho vidnovlennia Ukrainy [Economic circumstances of the formation of the international Marshall Plan for the post-war recovery of Ukraine]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, 3, 131–140. [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2022-3\(69\)-131-140](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2022-3(69)-131-140)
- Kolosov A., Kolosova K., Savchenko O. & Kucherenko S. (2018). «Marshall Plan» for Donbass: prerequisites for investment development. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, 4, 5–11. [https://www.evd-journal.org/download/2018/4\(54\)/01-Kolosov.pdf](https://www.evd-journal.org/download/2018/4(54)/01-Kolosov.pdf)
- Konchyn V. & Kolosov A. (2022, May 12). Skilky koshtuvatyme vidnovlennia Ukrainy: doslidzhennia [How much will the restoration of Ukraine cost: research]. *Hlavkom*. <https://glavcom.ua/economics/finances/skilki-koshtuvatyme-vidnovlennia-ukrajini-prognoz-naukovciv-provid-nih-universitetiv-844842.html>
- Kucherenko S. K. (2016). Typolohiia umov investuvannia v Ukraini [Typology of investment conditions in Ukraine]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Seriia «Ekonomika»*, 10 (2), 121–129.
- NISD. (2012, January 13). *Hlobalne pereformatuvannia svitovoi ekonomiky: prychny, tendentsii*. Analitichna zapyska [Global reformatting of the world economy: causes, trends. Analytical note]. <https://www.niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosini/globalne-pereformatuvannya-svitovoi-ekonomiki-prichini>
- Rodrik D. (2012). *The Globalization Paradox: Democracy and the Future of the World Economy*. W. W. Norton & Company.
- Semeniuk T. (2025, February 17). U 2024-mu chystyi pryplyv inozemnykh investytsii sklav \$3,8 mlrd: yaki osnovni krainy-investory [In 2024, the net inflow of foreign investment amounted to \$3.8 billion: what are the main investor countries]. *ThePage*. <https://thepage.ua/ua/news/u-2024-mu-ukrayina-zaluchila-dollar38-mlrd-pii-osnovni-kraiyny-investori-or>
- Ukrinform. (2025, March 27). Administratsiia Trampa prahne kontroliuvaty investytsii v Ukrainu, vytisniaiuchy Yevropu. *Bloomberg* [Trump administration seeks to control investments in Ukraine, displacing Europe. Bloomberg]. <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3975651-administracia-trampa-pragne-kontrolovaty-investicii-v-ukrainu-vitisnaucievropu-bloomberg.html>
- Ukrinform. (2023, April 6). *Obsiah torhivli mizh YeS i Kytaiem torik stanoviv €2,5 miliarda na den – Fon der Liaien* [The volume of trade between the EU and China last year amounted to €2.5 billion per day – Von der Leyen]. <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3692611-obsag-torgivli-miz-es-i-kitaem-torik-standoviv-25-milarda-na-den-fon-der-laen.html>
- VikipediYa. *Spysok krain za VVP (nominal)* [List of countries by GDP (nominal)]. [https://uk.wikipedia.org/wiki/Spysok_krain_za_VVP_\(nominal\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Spysok_krain_za_VVP_(nominal))
- VikipediYa. *Spisok stran po rostu VVP* [List of countries by GDP growth]. https://ru.wikipedia.org/wiki/Spysok_stran_po_rostu_VVP
- WBank. (2022). *Vyrobnnytstvo mikrochipiv: naibilshi kompanii, svitovi rynky, tendentsii u 2022 rotsi* [Microchip production: largest companies, world markets, trends in 2022]. <https://worldbank.org.ua/3825-virobnitstvo-mikrochipiv.html>
- Yurii S. & Saveliev Ye. (2009). Novyi svitovyi economic poriadok: istoriia, teoriia, napriamky formuvannia [New world economic order: history, theory, directions of formation]. *Zhurnal yevropeiskoi ekonomiky*, 4(8), 353–370. https://library.wunu.edu.ua/images/stories/naukovi%20zhurnaly/zhurnal%20euro%20econom/2009/t8_4_2009_ukr.pdf

Стаття надійшла до редакції / Received: 08.05.2026
 Статтю прийнято до публікації / Accepted: 21.05.2026
 Оприлюднено / Published: 18.06.2026